

OLMEJÄÄTMED

Küsitlus 15a. ja vanema elanikkonna seas

Turu-uuringute AS

August 2015

Pärnu mnt 102, 11312 Tallinn
Tel 585 29 700
post@turu-uuringute.ee
www.turu-uuringute.eu

Turu-uuringute AS

Sisukord

SISSEJUHATUS	3
KOKKUVÕTE	4
METOODIKA	5
1 Valim	5
2 Küsitlustöö	5
3 Andmetöötlus ja valimiviga	6
4 Uuringu teostajad	6
TULEMUSED	7
1 Vastanute struktuur.....	7
2 Teadlikkus	9
3 Kampaaniate märkamine	11
4 Toimimine erinevate jäätmeliikidega	13
5 Jäätmejaama kaugus ja sobivad ajad	17
5.1 Sobiv jäätmejaama kaugus	17
5.2 Sobivad ajad jäätmejaama kasutamiseks.....	18
6 Infoallikad ja teavitamine.....	20
7 Motivaatorid prügi sorteerimisel.....	22
8 Takistused jäätmete sorteerimisel.....	24
9 Jäätmeteenuse eest tasumine	26
10 Summad, mida makstakse ja ollakse valmis maksma	27

SISSEJUHATUS

Käesolev aruanne on koostatud 11. augustist – 25. augustini 2015 läbi viidud uuringu põhjal.

Uuringu eesmärgiks oli välja selgitada:

- Teadlikkus jäätmete sorteerimise ja äraandmise valdkonnas
- Kuidas toimitakse erinevate jäätmeliikidega
- Infoallikad jäätmejaamade ja sorteerimise kohta
- Takistused ja motivaatorid jäätmete sorteerimisel

Uuringule vastas 999 vastajat.

Uuringu aruanne annab ülevaate küsitluse tulemustest nii teksti kui jooniste kujul. Lisatud on tabelmaterjal põhilistes lõigetes ning uuringu läbiviimisel kasutatud ankeet.

KOKKUVÕTE

Elanikkonna teadlikkus olmejäätmete sorteerimise osas jaguneb kaheks: valdav osa on küll teadlik, kuhu saab pakendeid ära anda ning omab üldist ülevaadet sellest, miks on vaja jäätmeid sorteerida. Lähima jäätmejaama asukohta teab aga kindlalt 46% ning teadlikkus selles osas, milliseid jäätmeid on võimalik tasuta ära anda ja mida tehakse sorteeritud jäätmetega, on vaid 40% ümber.

Vene keelt kasutavad vastajad on olmejäätmete teemaga oluliselt vähem kursis kui eesti keeleruumis viibijad. Vanuserühmadest on kõige paremini informeeritud 35-49.aastased kuid kõige väheminformeeritud 15-24-aastased elanikud. Lisaks noortele on teemaga vähem kursis ka eakamad vastajad, eriti vanim vanuserühm (üle 74 a.).

Kõige sagedamini jäetakse sorteerimata ja visatakse tavaprügi hulka toidujäätmed (59%), seejärel pakendijäätmed (47%), rõivad/jalatsid (44%) ja muu klaas/plastmaterjal (40%). Ohtlikud jäätmed jätab sorteerimata 18% ning patareid ja akud viskab tavaprügi hulka 14% elanikest.

Kõige parem on olukord pandipakendiga, mille tagastab automaati 85%. Suhteliselt hea on olukord ka patareidega – need viib enda sõnul ettenähtud kogumiskohta poes 63% elanikest ning lisaks kokku 11% viib need tagasi müüjale või annab jäätmejaama.

Sobiv jäätmejaama kaugus võiks olla 35% elanike hinnangul umbes 1 km kaugusel kuid 29% hinnangul oleks sobiv ka kuni 10 km. raadius. Sobivaimad ajad jäätmete äraandmiseks on elanikele tööpäeva õhtupoolik ja nädalavahetus.

Uuring näitab, et hetkel ei ole elanike jaoks teadvustatud ühte konkreetset infoallikat, kust kõik vajadusel infot otsiksid. Info on hajutatud mitmete allikate vahel. Küllalt võrdse sagedusega eelistatakse infot otsida kohalikust omavalitsusest, perioodiliselt kohalikust lehest, jäätmekäitlusettevõttest ja poe või asula avalikult stendilt.

Kolmeks suurimaks elanike eelistuseks info saamisel on televisioon (50%), ajalehed (42%) ja erinevad kodulehed ühiselt. 39%. Kolmandik vastajatest sooviks infot saada ka brožüürist või teabelehel. Kõige vähem oodatakse infot otsesuhtlusena infopäevadelt, loengutelt ja messidelt.

Peamiseks motivaatoriks prügi sorteerimisel on inimestele keskkonna kaitsmise soov (89%). Samuti on enamusele meelepärane, et pandipakendi eest saab raha tagasi – 84% vastanutest. 66% motiveeriks see, kui sorteeritud jäätmete äraveo hind oleks oluliselt odavam kui sorteerimata jäätmetel.

Suurimaks takistuseks osutus see, et erinevaid jäätmeliike peab ära andma erinevatesse kohtadesse – 63%. Teisena nimetati sorteerimise ebamugavust (ruumipuudus jms.) 59%.

Elanikud on nõus maksma hea ja mugava prügiteenuse eest ning metsaaluste puhtuse nimel veidi praegusest rohkem, kuid need summad ei ole paraku suured ja suurt muutust selles osas teha praegu siiski ei soovita.

METOODIKA

1 Valim

Uuringu üldkogumi moodustavad Eesti Vabariigi alalised elanikud vanuses 15 aastat ja vanemad (Eesti Statistikaameti andmeil 1. jaanuari 2014 seisuga 1107791, inimest). Valimi suurus on 1000 inimest.

Vastajad leiti juhuvaliku alusel, et tagada kõikide Eesti maakondade ja asulatüüpide proportsionaalne esindatus küsitlusvalimis. Valimi territoriaalne mudel on koostatud Eesti Statistikaameti rahvastikustatistika andmebaasi alusel.

Juhuvaliku esimeses etapis leiti 100 valimipunkti üle Eesti ja teises etapis igas valimipunktis konkreetsed intervjuueeritavad. Valimipunktide asukohad maakonniti ning asulatüüpide suhtes on paika pandud toetudes elanikkonna reaalsele jagunemisele. 100 valimipunkti kasutamine elanikkonna küsitluste puhul tagab küsitluspunktide piisava hajutatuse Eesti territooriumil.

Aadressi valikul rakendati lähte-aadressi meetodit, mille puhul antakse igale küsitlejale ette juhuslikult valitud aadress esimese intervjuu läbiviimiseks. Edasi liigutakse kindla sammu alusel – iga kolmas korter või iga teine eramaja -, et tagada valikusse sattunud elupaikade juhuslikkus.

Vastaja valikul rakendati nn. noorema mehe reeglit, mis näeb ette, et esimesena palutakse intervjuud noorimalt kodusolevalt meesterahvalt, kes on vähemalt 15-aastane. Kui mehi kodus ei ole, eelistatakse noorimat naist.

2 Küsitlustöö

Küsitlusmeetodina kasutati silmast-silma personaalintervjuud standardiseeritud ankeedi abil. Intervjuud viidi läbi vastajate kodudes eesti ja vene keeles. Küsitlustöös osales 60 vastava ettevalmistuse saanud Turu-uuringute AS-i küsitlejat. Küsitlus viidi läbi perioodil 11-25. augustini 2015.

Ülevaade küsitlustööst:

Läbiviidud intervjuud	999
Külastatud aadressid	5298
Korduvvisiite	689
Peres ei ela sihtrühma kuuluvaid inimesi	346
Kontakt puudub	2716
Sihtrühma kuuluv inimene pole kodus	40
Keelduti kontaktist	501

Sihtisik keeldus intervjuust

498

Küsitlustöö kontrollimiseks saadeti välja 100 kontrollkirja.

3 Andmetöötlus ja valimiviga

Uringuandmete töötlemiseks kasutati andmetöötlusprogrammi SPSS 11.5. Pärast küsitluse lõppemist võrreldi küsitletute sotsiaaldemograafilist koosseisu valimis ettenähtuga ja teostati kadude tasandamiseks andmete kaalumise teoreetilise mudeliga vastavaks. Kaalumisel arvestati soo, vanuse ja regiooni faktorit.

Uuringu tulemused on laiendatavad kogu Eesti elanikkonnale, veaprotsent ei ületa 3,09%. Valimivea piirid 95% usaldusnivool on välja toodud tabelis 1:

Tabel 1. Valimivea piirid 95% usaldusnivool

Valimi suurus	50%	48%	40%	35%	30%	25%	20%	15%	10%	5%	3%	2%
10	30,99%	30,97%	30,36%	29,56%	28,40%	26,84%	24,79%	22,13%	18,59%	13,51%	10,57%	8,68%
20	21,91%	21,90%	21,47%	20,90%	20,08%	18,98%	17,53%	15,65%	13,15%	9,55%	7,48%	6,14%
30	17,89%	17,88%	17,53%	17,07%	16,40%	15,49%	14,31%	12,78%	10,73%	7,80%	6,10%	5,01%
40	15,49%	15,49%	15,18%	14,78%	14,20%	13,42%	12,40%	11,07%	9,30%	6,75%	5,29%	4,34%
50	13,86%	13,85%	13,58%	13,22%	12,70%	12,00%	11,09%	9,90%	8,31%	6,04%	4,73%	3,88%
60	12,65%	12,64%	12,39%	12,07%	11,59%	10,96%	10,12%	9,03%	7,59%	5,51%	4,32%	3,54%
70	11,71%	11,71%	11,48%	11,17%	10,73%	10,14%	9,37%	8,36%	7,03%	5,11%	4,00%	3,28%
80	10,96%	10,95%	10,73%	10,45%	10,04%	9,49%	8,76%	7,82%	6,57%	4,78%	3,74%	3,07%
90	10,33%	10,32%	10,12%	9,85%	9,47%	8,94%	8,26%	7,38%	6,20%	4,50%	3,52%	2,89%
100	9,80%	9,79%	9,60%	9,35%	8,98%	8,49%	7,84%	7,00%	5,88%	4,27%	3,34%	2,74%
110	9,34%	9,34%	9,15%	8,91%	8,56%	8,09%	7,47%	6,67%	5,61%	4,07%	3,19%	2,62%
120	8,94%	8,94%	8,76%	8,53%	8,20%	7,75%	7,16%	6,39%	5,37%	3,90%	3,05%	2,50%
130	8,59%	8,59%	8,42%	8,20%	7,88%	7,44%	6,87%	6,14%	5,16%	3,75%	2,93%	2,41%
150	8,00%	8,00%	7,84%	7,63%	7,33%	6,93%	6,40%	5,71%	4,80%	3,49%	2,73%	2,24%
200	6,93%	6,92%	6,79%	6,61%	6,35%	6,00%	5,54%	4,95%	4,16%	3,02%	2,36%	1,94%
300	5,66%	5,65%	5,54%	5,39%	5,18%	4,90%	4,52%	4,04%	3,39%	2,47%	1,93%	1,58%
500	4,38%	4,38%	4,29%	4,18%	4,01%	3,79%	3,50%	3,13%	2,63%	1,91%	1,49%	1,23%
800	3,46%	3,46%	3,39%	3,30%	3,17%	3,00%	2,77%	2,47%	2,08%	1,51%	1,18%	0,97%
1 000	3,09%	3,09%	3,03%	2,95%	2,84%	2,68%	2,48%	2,21%	1,86%	1,35%	1,06%	0,87%

Näide: 1000 vastajaga uuringu tulemuste veaprotsent jääb vahemikku 0,87 - 3,09

4 Uuringu teostajad

Uuringu läbiviimisel osalesid:

Tellijapoolne kontaktisik:

Margit Lassi

Projekti juht ja aruande koostamine:

Karin Reivart

Küsitlustöö koordineerimine:

Kristel Merusk

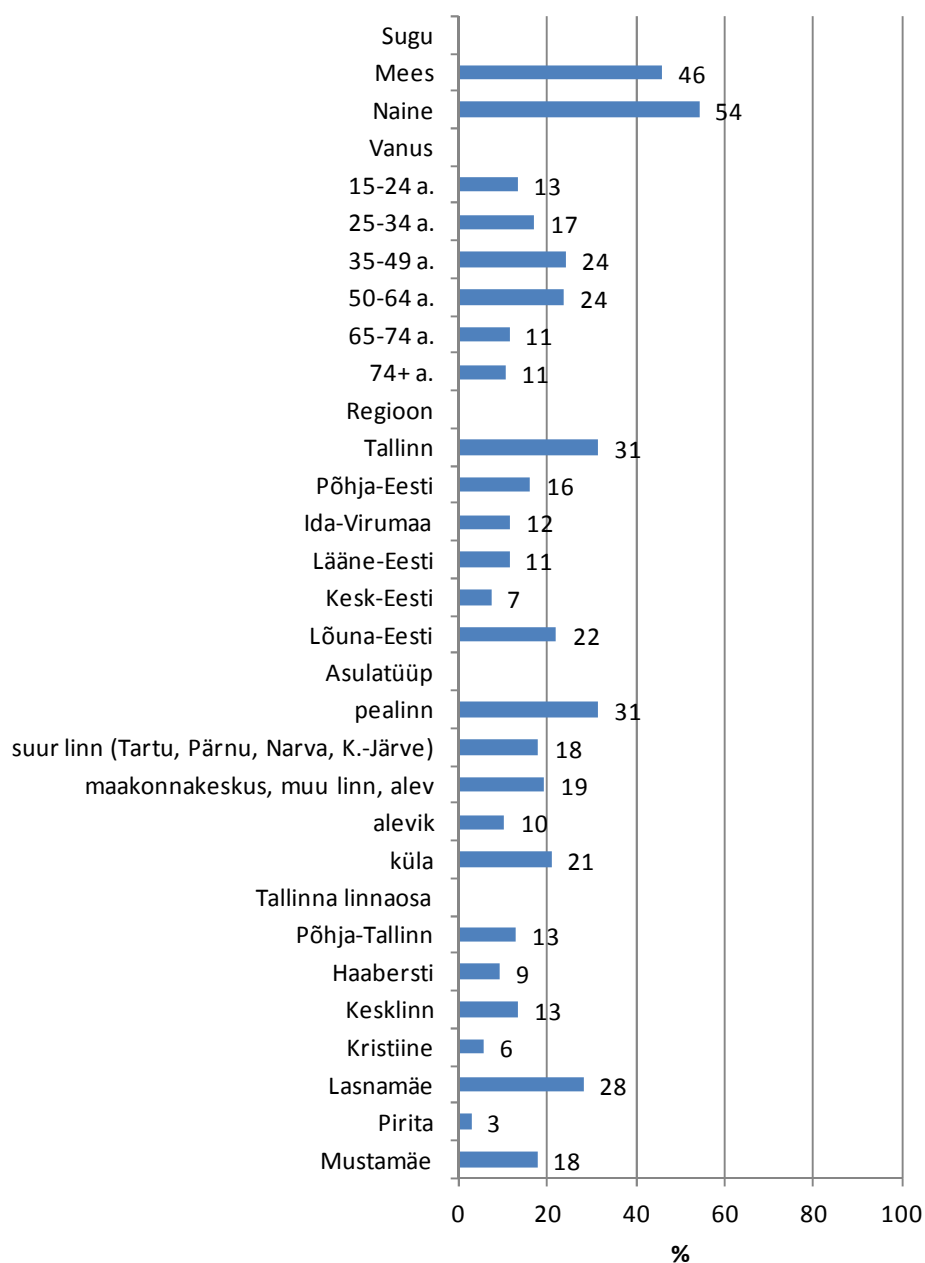
Programmeerimine ja andmetöötlus:

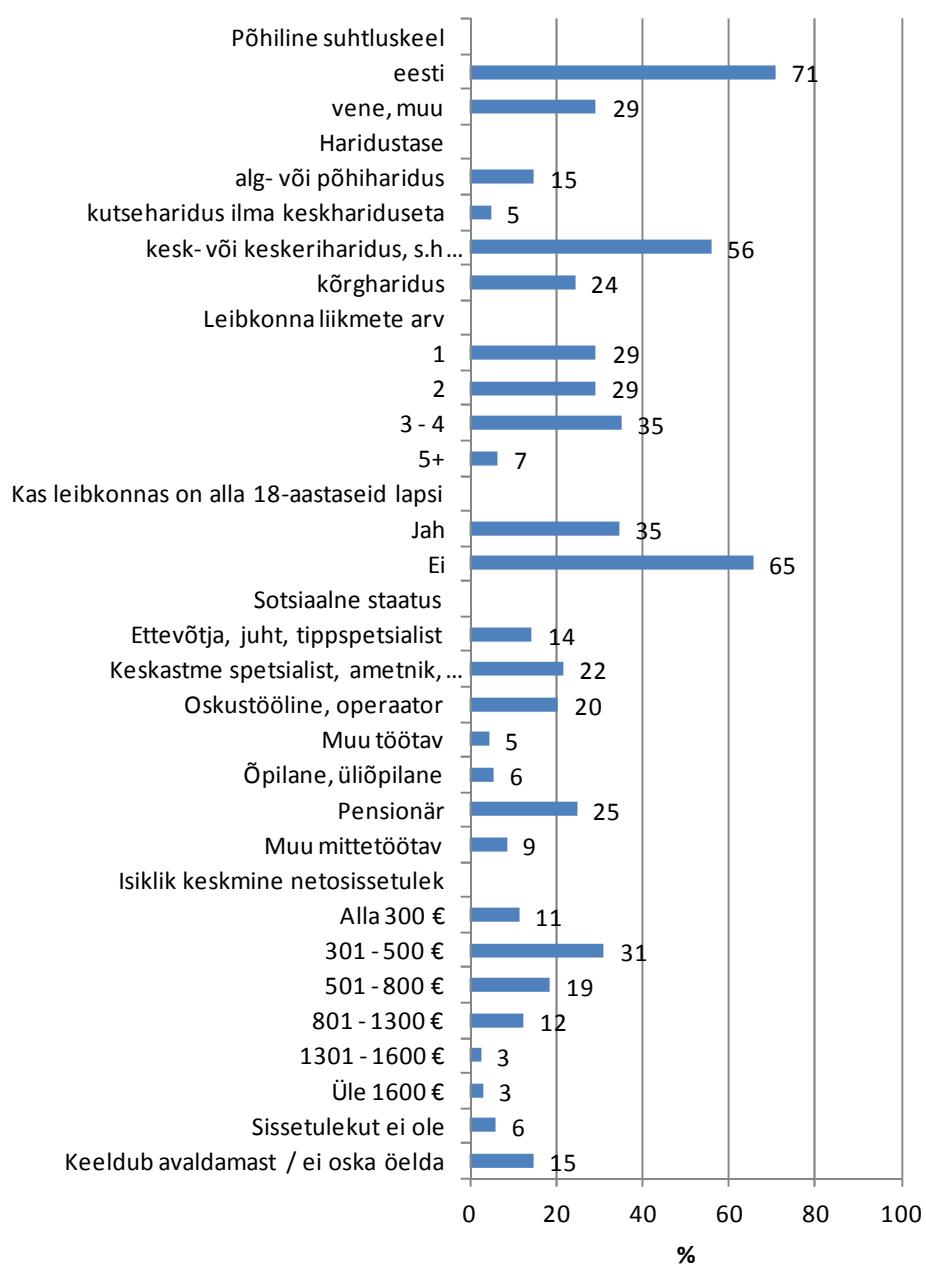
Reijo Pohl

TULEMUSED

1 Vastanute struktuur

Joonis 1. Vastanute struktuur 1, n=999

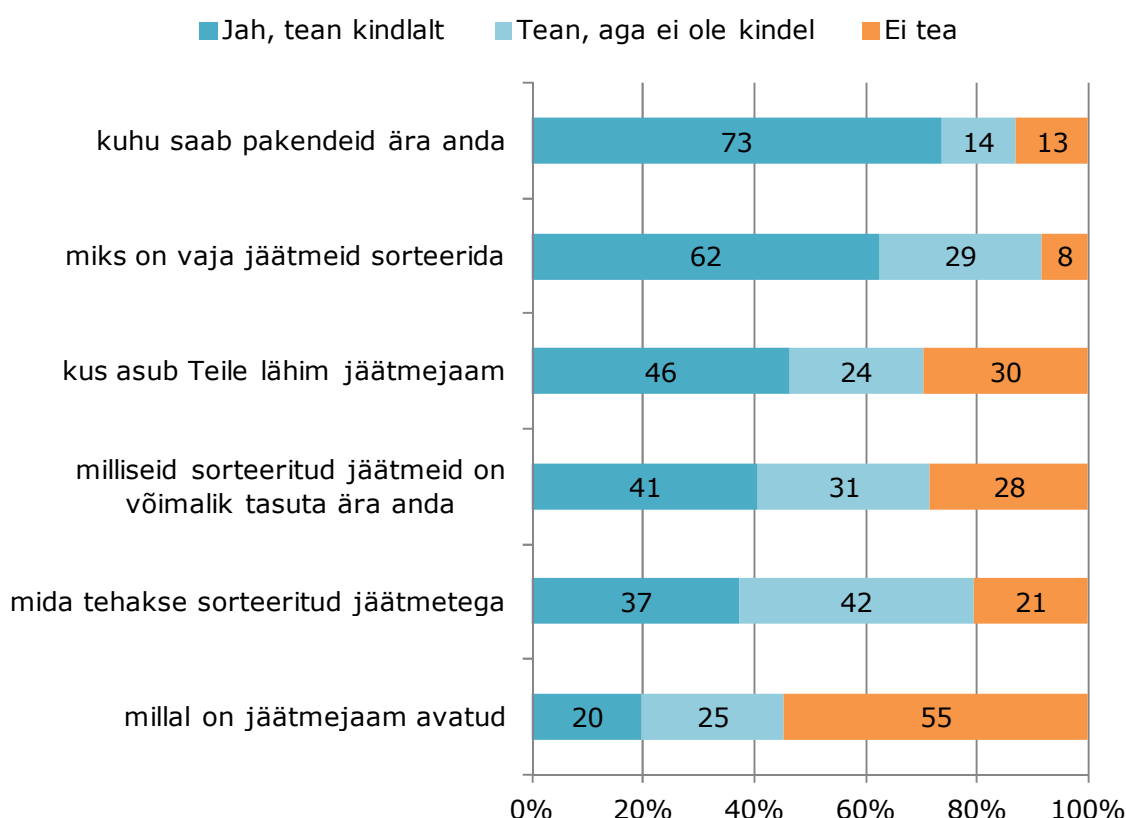
Joonis 2. Vastanute struktuur 2, n=999

2 Teadlikkus

Küsimus: Kuidas te hindate oma teadmisi olmejäätmete valdkonnas? Kas te teate...?

Valdav osa elanikest on teadlik, kuhu saab pakendeid ära anda (73%) ning omab ülevaadet sellest, miks on vaja jäätmeid sorteerida (62%). Joonis 3. Lähima jäätmejaama asukohta teab kindlalt 46% ning enam-vähem 24% elanikest. 30% seda aga ei tea. Teadlikkus selles osas, milliseid jäätmeid on võimalik tasuta ära anda ja mida tehakse sorteeritud jäätmetega, on 40% ümber. Lisandub osa vastajaid, kes seda teavad kuid ei ole oma teadmistes kindlad. Kõige vähem ollakse kursis sellega, millal jäätmejaamad avatud on – 20% teab kindlalt ja 25% pole kindel, 55% ei tea üldse.

Joonis 3. Teadmised olmejäätmete valdkonnas. N=999

Vene keelt kasutavad vastajad on olmejäätmete teemaga oluliselt vähem kursis kui eesti keeleruumis viibijad. Joonis 4. Kõige suurem erinevus ilmneb jäätmejaama lahtiolekuaegade ja jäätmete tasuta äraandmist puudutavate teemadega seoses. Nii vastas eestlastest 55%, et ei tea jäätmejaama lahtiolekuaegu kuid mitte-eestlastest tervelt 75%. Tasuta jäätmete äraandmise teemaga pole kursis 28% eestlastest ja 46% mitte-eestlastest.

Vanuserühmadest on kõige paremini informeeritud 35-49.aastased vastajad. Joonis 5. Kõige madalam teadlikkus uuritud küsimuste suhtes on noortel vanuses 15- 24a. Eelkõige ei tea nad jäätmejaamade asukohti ega lahtiolekuaegu. Tõenäoliselt on taolise tulemuse

kujunemise põhjuseks asjaolu, et noorukid vanuses 15-18a. tavaliselt oma peres jäätmete äraviimisega ei tegele ning seetõttu nad ei ole kursis. Lisaks noortele on väheminformeeritud ka eakamad vastajad, eriti vanim vanuserühm (üle 74 a.).

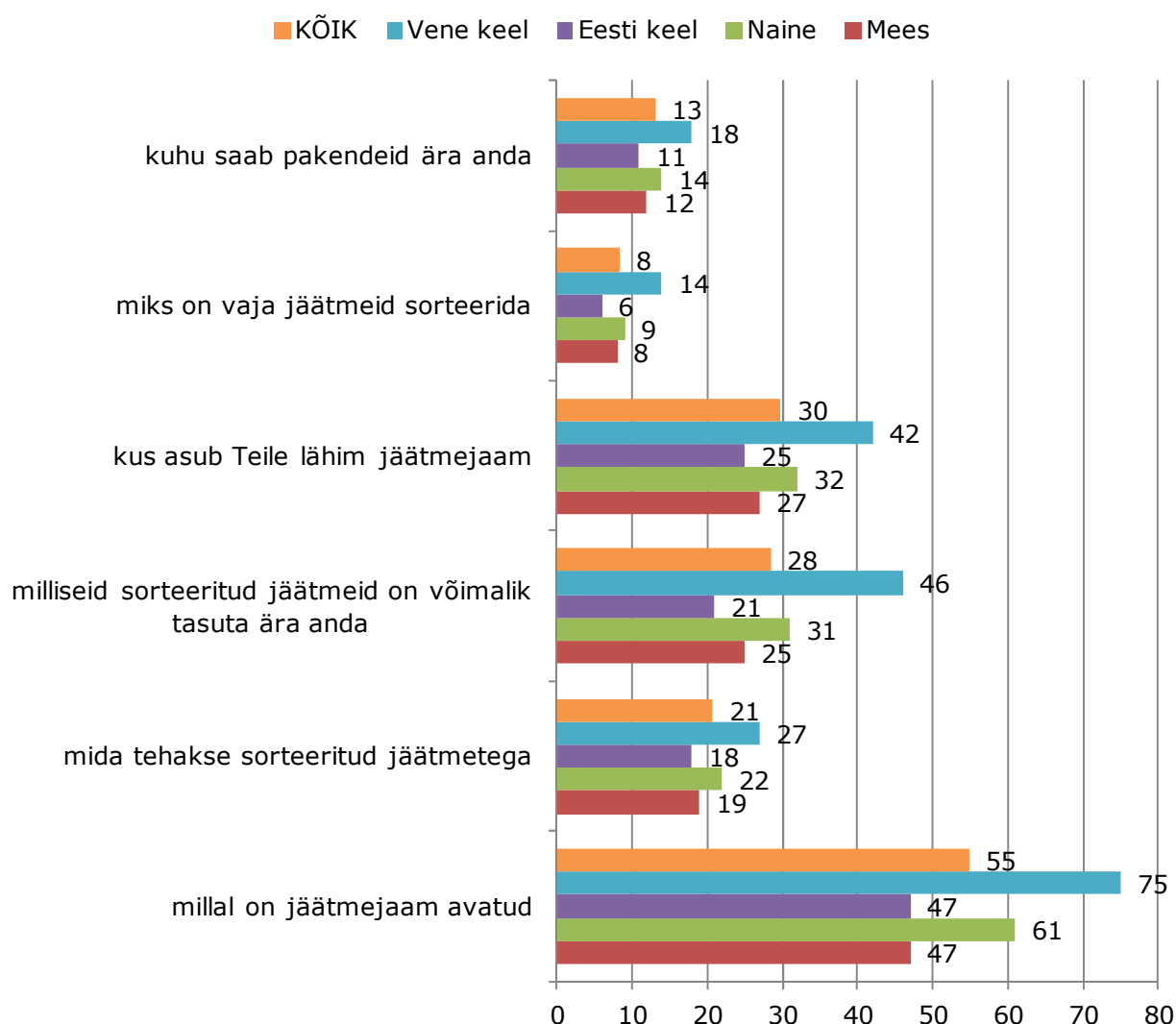
Tallinna ja Ida-Virumaa vastajad on teemaga halvemini kursis, kui muude piirkondade elanikud. Näiteks ei tea 70% tallinlastest, millal on jäätmejaam avatud, 41% ei tea lähimat jäätmejaama ning 39% pole kursis, milliseid jäätmeid saab tasuta ära anda. Ida-Virumaal on tulemus veelgi kehvem. Ülejäänud Eesti piirkondades on elanike teadlikkus mõnevõrra kõrgem. Täpsed tulemused on näha aruandele lisatud tabelites.

Tallinna linnaositi tulemusi vaadeldes on näha, et teadlikkus on kõige madalam Mustamäel. Õpilased ja eriti pensionärid on teemaga selgelt keskmisest vähem kursis kuid juhid ja ettevõtjad kõige paremini.

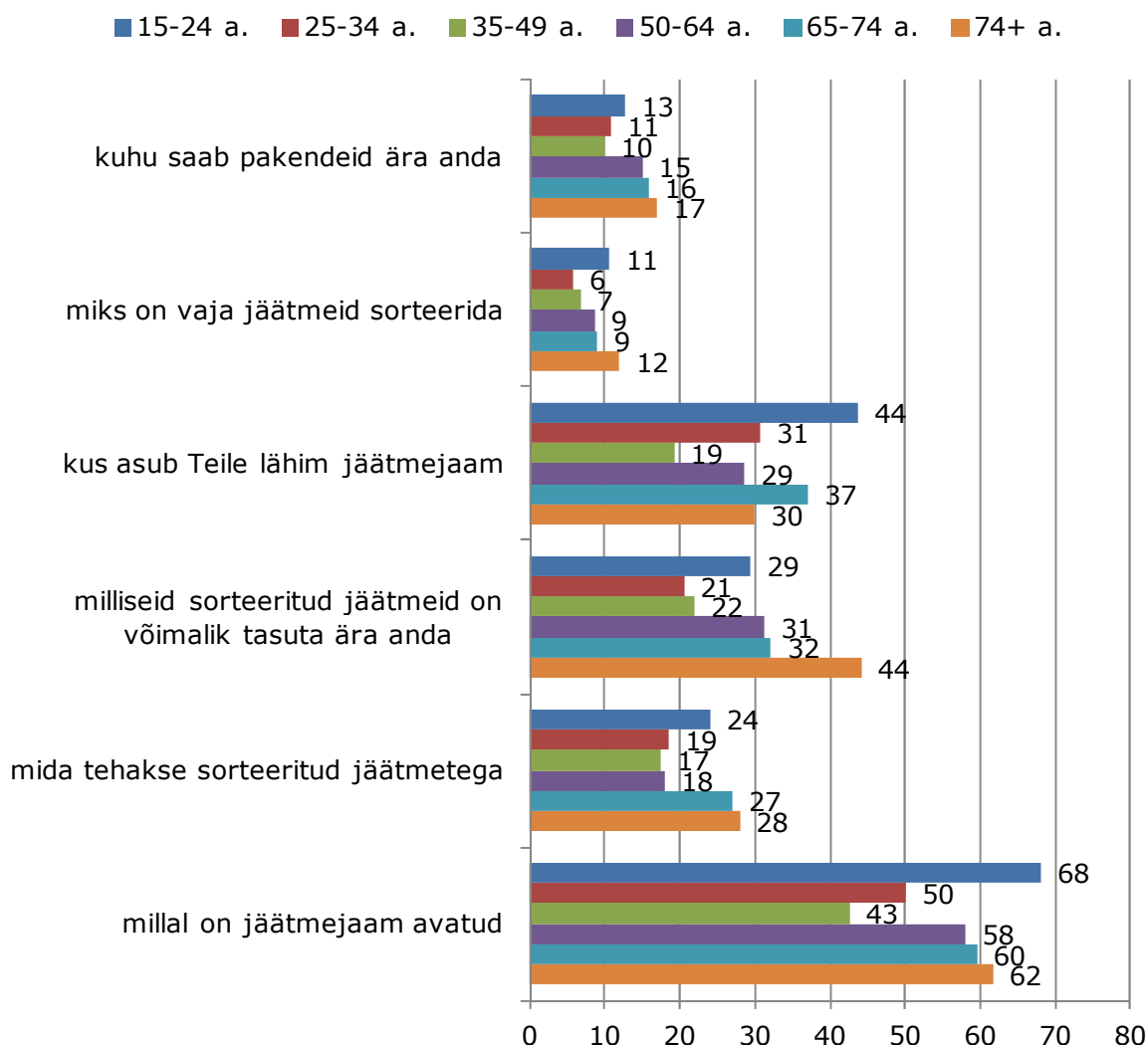
Silma paistab, et elanikud, kes on näinud jäätmete sorteerimise alast reklaami, kampaaniat või teadet, on teemadega teistest märksa paremini kursis.

Erinevus tuleb sisse ka vastavalt vastaja elamutüübile – nii on eramajade ja ridamajade elanikud teemaga märksa paremini kursis kui need, kes elavad kortermajades.

Joonis 4. Teadmised olmejäätmete valdkonnas. Vastuse: „Ei tea“ osakaalud vastavalt soole ja keelekasutusele. N=999

Joonis 5. Teadmised olmejäätmete valdkonnas. Vastuse: „Ei tea“ osakaalud vastavalt vanuserühmale. N=999

3 Kampaniate märkamine

Küsimus: Kas te olete näinud/kuulnud kampaniat, reklaami, teadet jäätmete sorteerimise /käitlemise kohta?

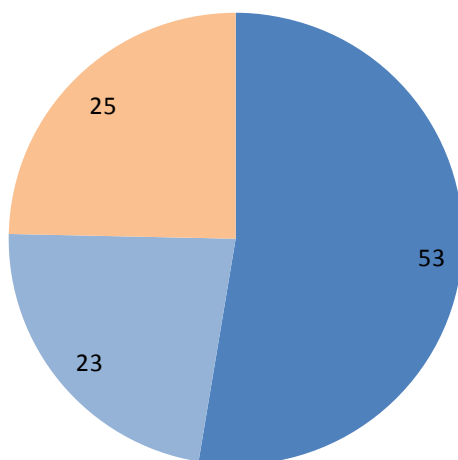
53% elanikest on mõnd kampaniat näinud või kuulnud, 23% ei ole selles kindel ning 25% kampaniaid näinud ei ole. Joonis 6 ja 7.

Naised on jäätmete sorteerimise teemalisi kampaniaid märganud veidi sagedamini kui mehed. Kõige rohkem on kampaniaid märganud keskmiste vanuserühmade esindajad kui võrrelda noorima ja kahe vanima rühmaga.

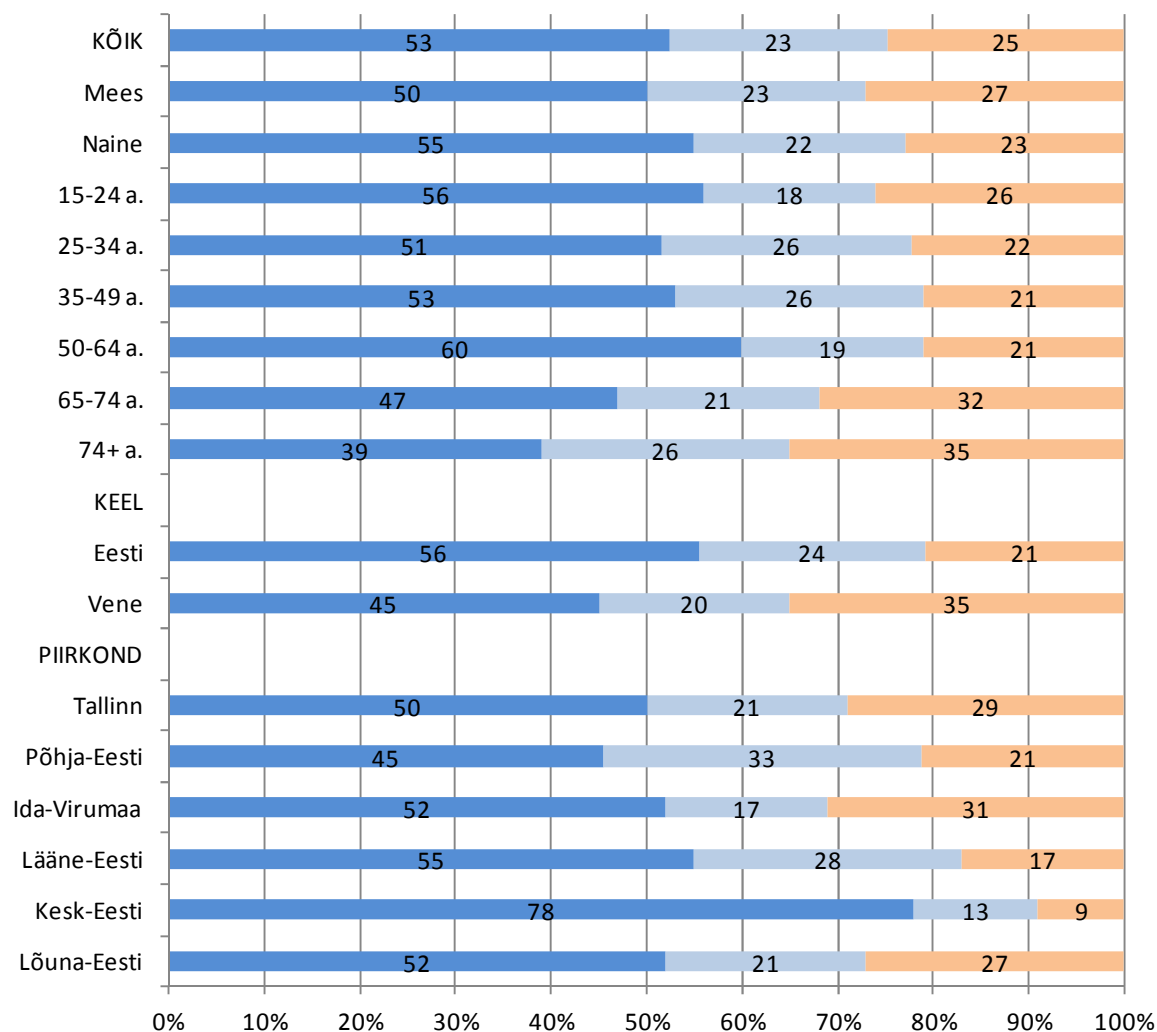
Mitte-eestlased on kampaniaid märganud harvem kui eestlased. Kesk-Eestis ja Lääne-Eestis on teemakohaseid kampaniaid või teateid sagedamini märgatud kui muudes piirkondades. Alg- või põhiharidusega inimesed ning pensionärid on kampaniaid märganud keskmisest harvem.

Joonis 6. Jäätmete teemaliste kampaaniate märkamine, n=999

■ Jah ■ Jah, aga ei ole kindel ■ Ei/ei oska öelda

Joonis 7. Jäätmete teemaliste kampaaniate märkamine taustrühmades, n=999

■ Jah ■ Jah, aga ei ole kindel ■ Ei/ei oska öelda

4 Toimimine erinevate jäätmeliikidega

Küsimus: Kuidas te tavaliselt toimite järgmiste jäätmeliikidega?

Tulemused on välja toodud joonistel 8-11. Kõige sagedamini jäetakse sorteerimata ja visatakse tavaprügi hulka toidujäätmed (59%), seejärel pakendijäätmed (nt. plast- ja pappkarbid, -tops, kilekotid, kartongpakend, klaaspurgid ja šampoonipudelid) 47%. Rõivad/jalatsid jätab sorteerimata 44% ja muu klaasi ning plastmaterjali 40% elanikest. Ohtlikud jäätmed jätab sorteerimata 18% ning patareid ja akud viskab tavaprügi hulka 14% elanikest.

Kõige parem on olukord pandipakendiga e. pandimärgiga pudelitega, mille tagastab automaati 85% vastanutest ning lisaks osa toimetab muudesse selleks ettenähtud kohtadesse. Suhteliselt hea on olukord ka patareidega – need viib enda sõnul ettenähtud kogumiskohta poes 63% elanikest ning lisaks kokku 11% viib need tagasi müüjale või jäätmejaama.

Arenguruumi on veel ohtlike jäätmete puhul (värvid, ravimid ja säästupirnid), millest läheb hetkel tavaprügi hulka 18%. Samuti võib öelda, et sagedasem võiks olla toidujäätmete viimine biolagunevate jäätmete kogumiskohtadesse. Iseasi, kuivõrd kättesaadavad on sellised konteinerid üle Eesti. Silma paistab, et toidujäätmeid kompostib aias 68% eramajade omanikest ning 44% ridaelamute/paarismajade elanikest. Samas 29% eramajade elanikest viskab toidujäätmed siiski tavaprügi hulka.

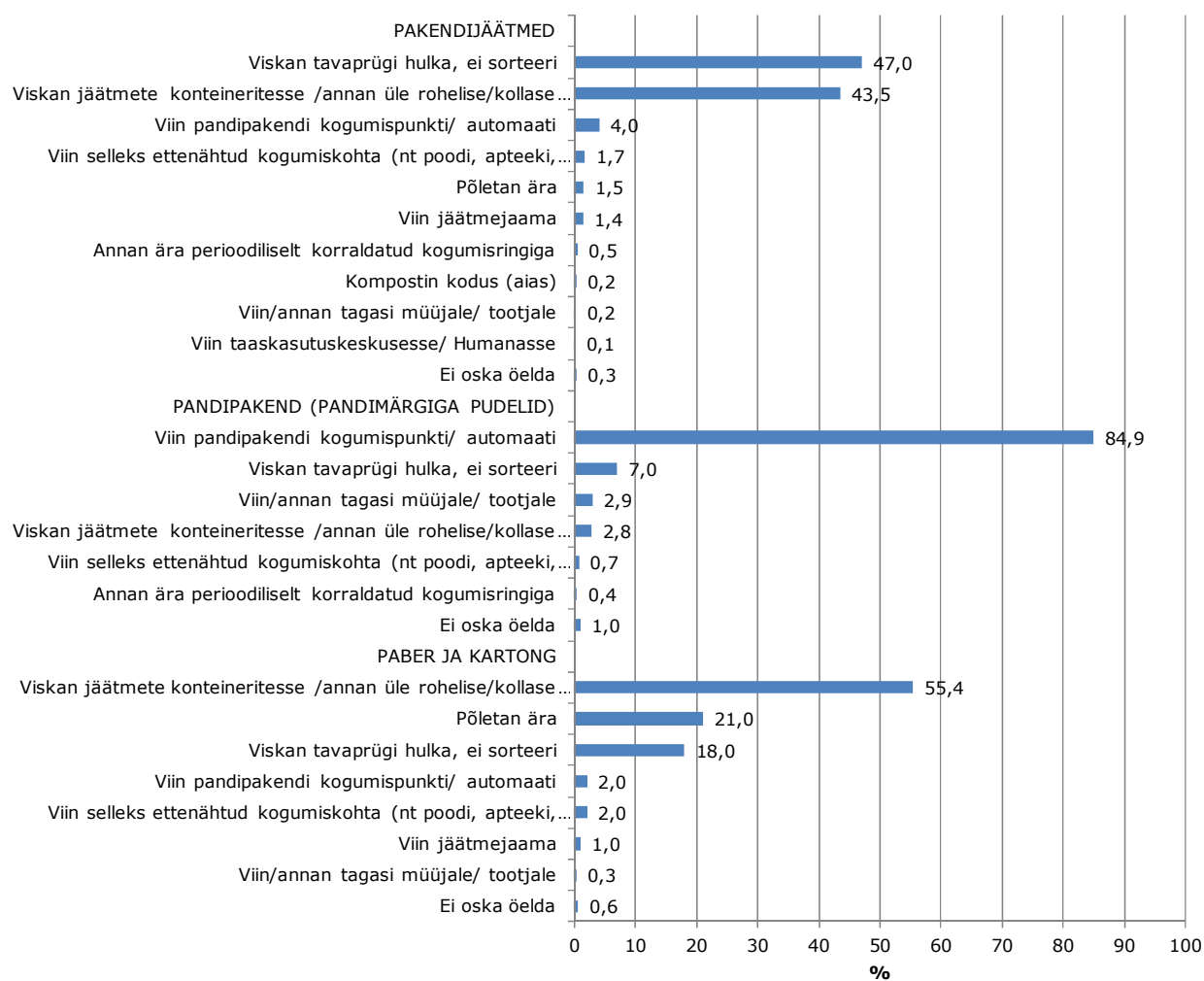
Meeste ja naiste vastustest ilmneb, et naised tegelevad rohkem toidujäätmete ja riide/jalatsite äraviimisega ning mehed elektroonika, mööbli ja ehitusjäätmetega.

Noorima vanuserühma esindajate vastustes paistab silma, et nad keskmisest harvem sorteerivad muud klaasi/plasti, toidujäätmeid ja ehitusjäätmeid ning keskmisest harvem viivad ka erinevaid jäätmeid jäätmejaama. Vanima vanuserühma (74+) puhul paistab silma, et selle rühma esindajad viivad harvem riideid/jalatsid taaskasutusse/Humanasse ning harvem ka mööblit, elektroonikat ja ehitusjäätmeid jäätmejaama. Keskmisest sagedamini aga sorteerib see rühm ohtlikke jäätmeid.

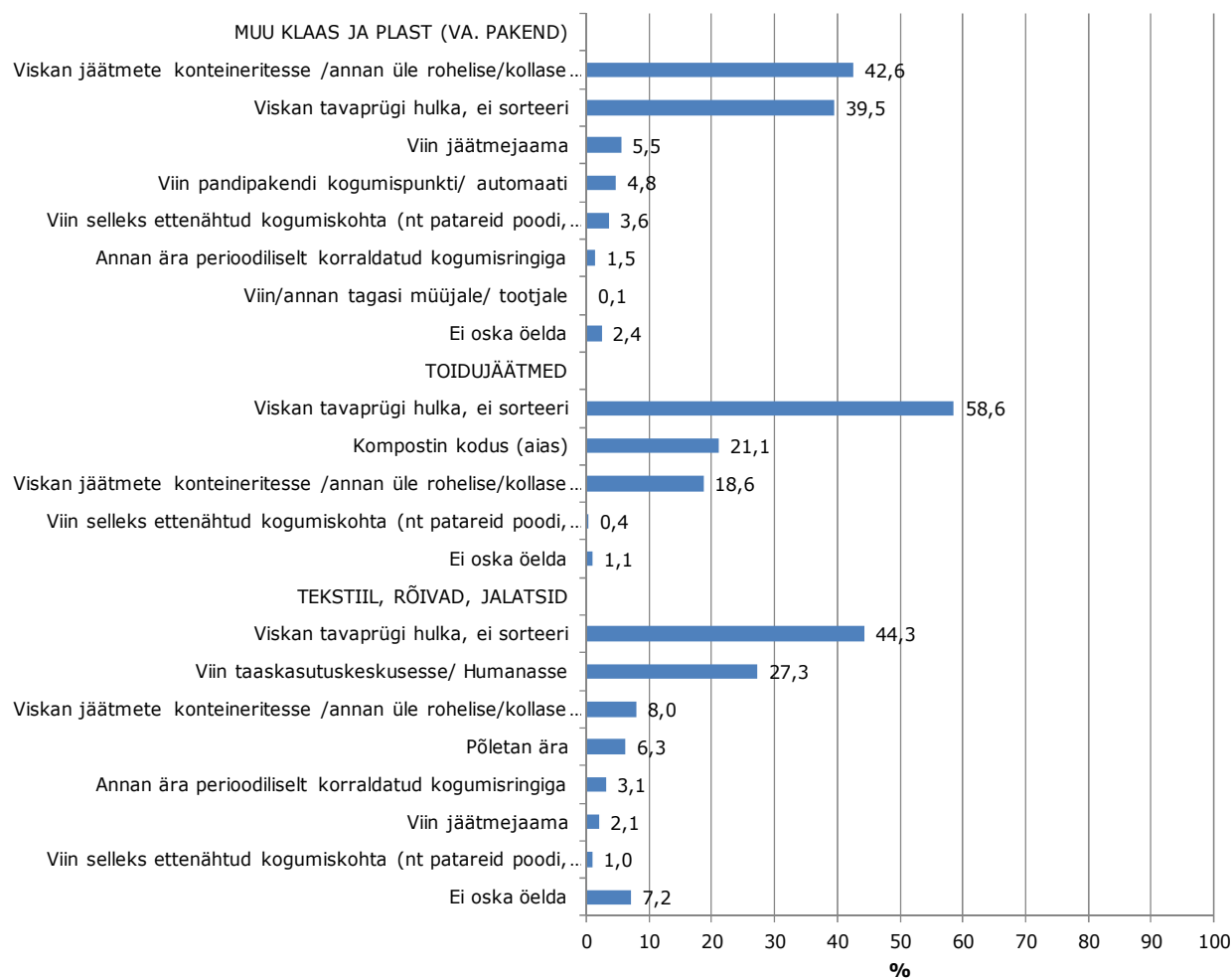
Eramajade elanikud sorteerivad erinevaid prügiliike üldiselt keskmisest sagedamini. Nii on see pudelitega, paberi/kartongiga, muu klaasiga, toidujäätmetega, rõivaste/jalatsitega, mööbli, ohtlike jäätmete, patareide ja elektroonikaga. Loogilise tulemusena näeme, et eramajades keskmise tulemusega võrreldes sagedamini põletatakse paberit ja kartongi (58%), kompostitakse aias toidujäätmeid (68%) ning sagedamini põletatakse ka näiteks rõivaid ja mööblit. Samal ajal viivad selle vastajagrupi esindajad ka keskmisest sagedamini pudeleid kogumispunkti/automaati (91% vs. 85% keskmiselt), viivad automaati või jäätmejaama muud klaasi ning viivad mööblit, elektroonikat ja ohtlikke jäätmeid jäätmejaama.

Suurte kortermajade elanikud kasutavad paberijäätmete äraandmiseks sagedamini selleks ettenähtud konteinerit (73% vs. 55% keskmiselt). Keskmisest tulemusest harvem sorteerivad nad aga muud klaasi ja plasti – tavaprügisse viskab 45% (39% keskmiselt), toidujäätmeid, riideid/jalatsid, patareid. Suurte kortermajade elanikud annavad sagedamini mööblit ära perioodilistel kogumisringidel kuid harvem viivad nad patareid tagasi poodi. Ohtlikke jäätmeid, elektroonikat ja ehitusjäätmeid viivad nad samuti keskmisest veidi harvem jäätmejaama. Täpsemad tulemused vastavalt elamutüübile on näha tabelites lk.11-29.

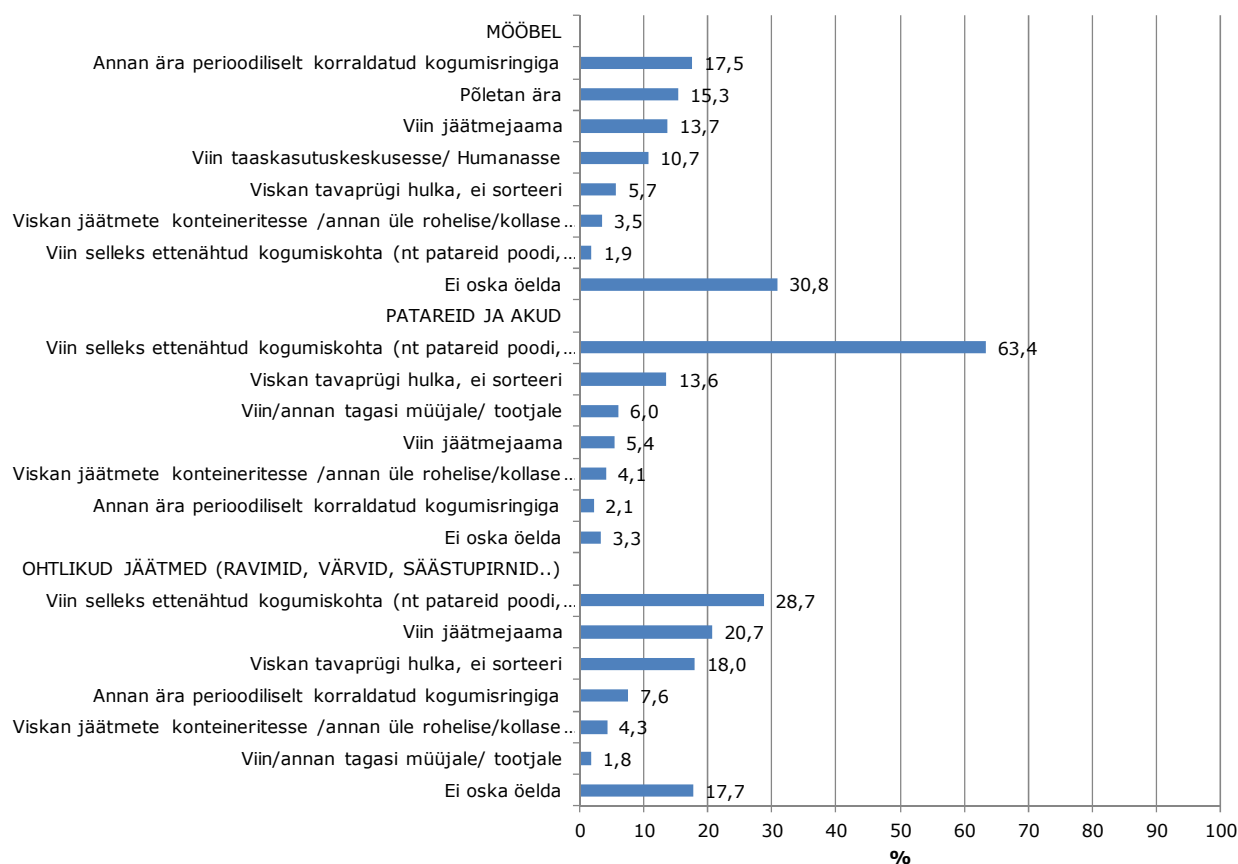
Joonis 8. Pakendijäätmed, pandipakend ja paber, n=999

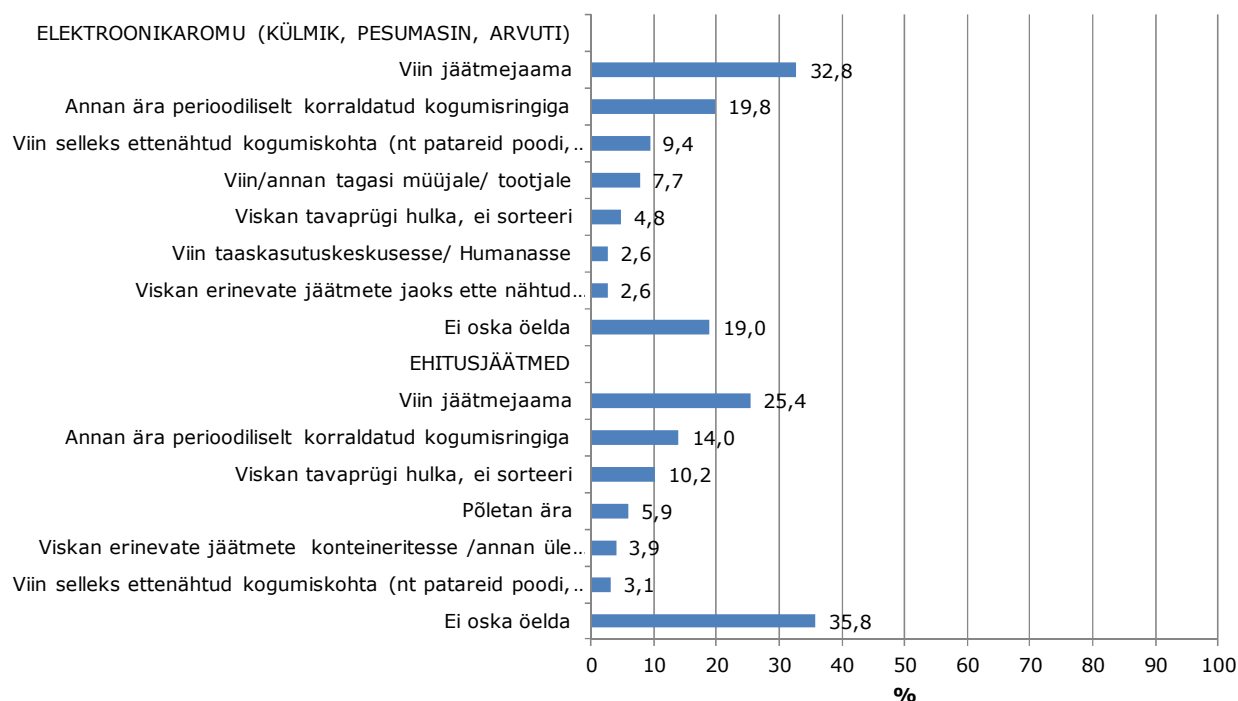
Joonis 9. Muu klaas, toidujäätmed ja rõivad/jalatsid, n=999

Joonis 10. Mööbel, patareid ja ohtlikud jäätmed. N=999

Joonis 11. Elektroonika, ehitusjäätmed. N=999

5 Jäätmejaama kaugus ja sobivad ajad

5.1 Sobiv jäätmejaama kaugus

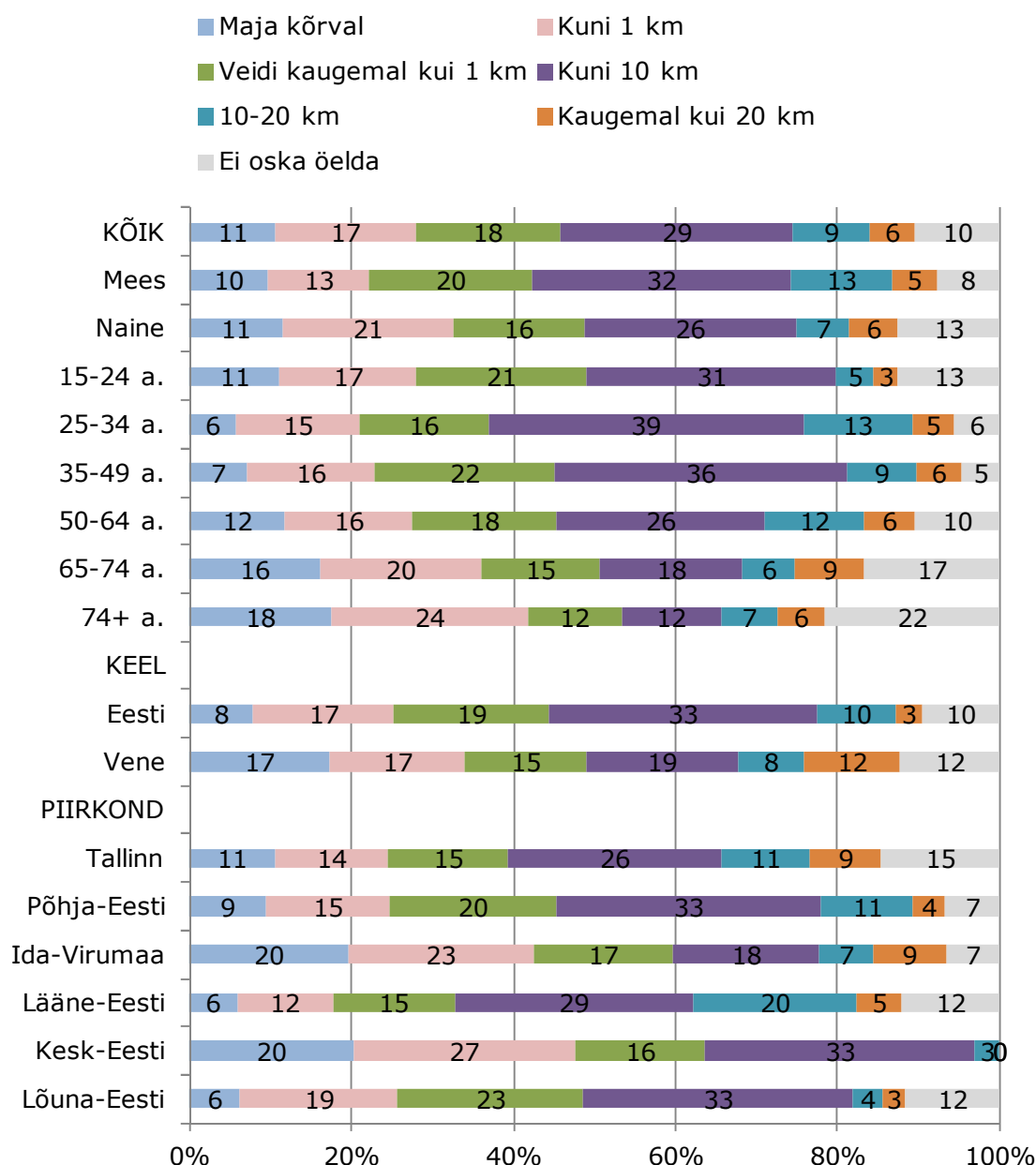
Küsimus: Maksimaalselt kui kaugel peaks teie hinnangul olema lähim jäätmejaam, kuhu olete valmis sorteeritud jäätmeid ära viima?

Kõige sagedasemaks vastuseks kujunes, et sobiv kaugus võib olla kuni 10 km (29%). Joonis 12. Samal ajal 46% eelistab siiski, et jaam võiks asuda sellest lähemal – kas päris maja kõrval, ühe km raadiuses või veidi üle 1 km kaugusel. Vastused: „kuni 1 km“ või „veidi enam kui 1 km“ annavad kokku 35% kõigist vastustest. 15% elanikest on aga nõus sõitma ka kaugemale kui 10 km.

Naised eelistavad meestest veidi sagedamini seda, et jäätmejaam asuks lähemal. 65-aastaste ja vanemate elanike eelistus oleks samuti, et jäätmejaam asuks pigem lähemal kui kuni 10 km. kaugusel. Üle poole vastanutest kahes vanimas vanuserühmas arvab, et see võiks asuda ühe km ümbruses või ka kohe maja kõrval. Loomulikult sõltub siin vastus ka sellest, kas perel on kasutuses auto või mitte ning üle 65-aastastel vastajatest omavad autot küllaltki vähesed.

Mitte-eestlaste arvates võiks jäätmejaam asuda veidi lähemal kui võrrelda eestlaste tulemusega. Nende seas on pea võrdselt esindatud vastused: „maja kõrval“, „kuni 1 km“ ja „kuni 10 km“.

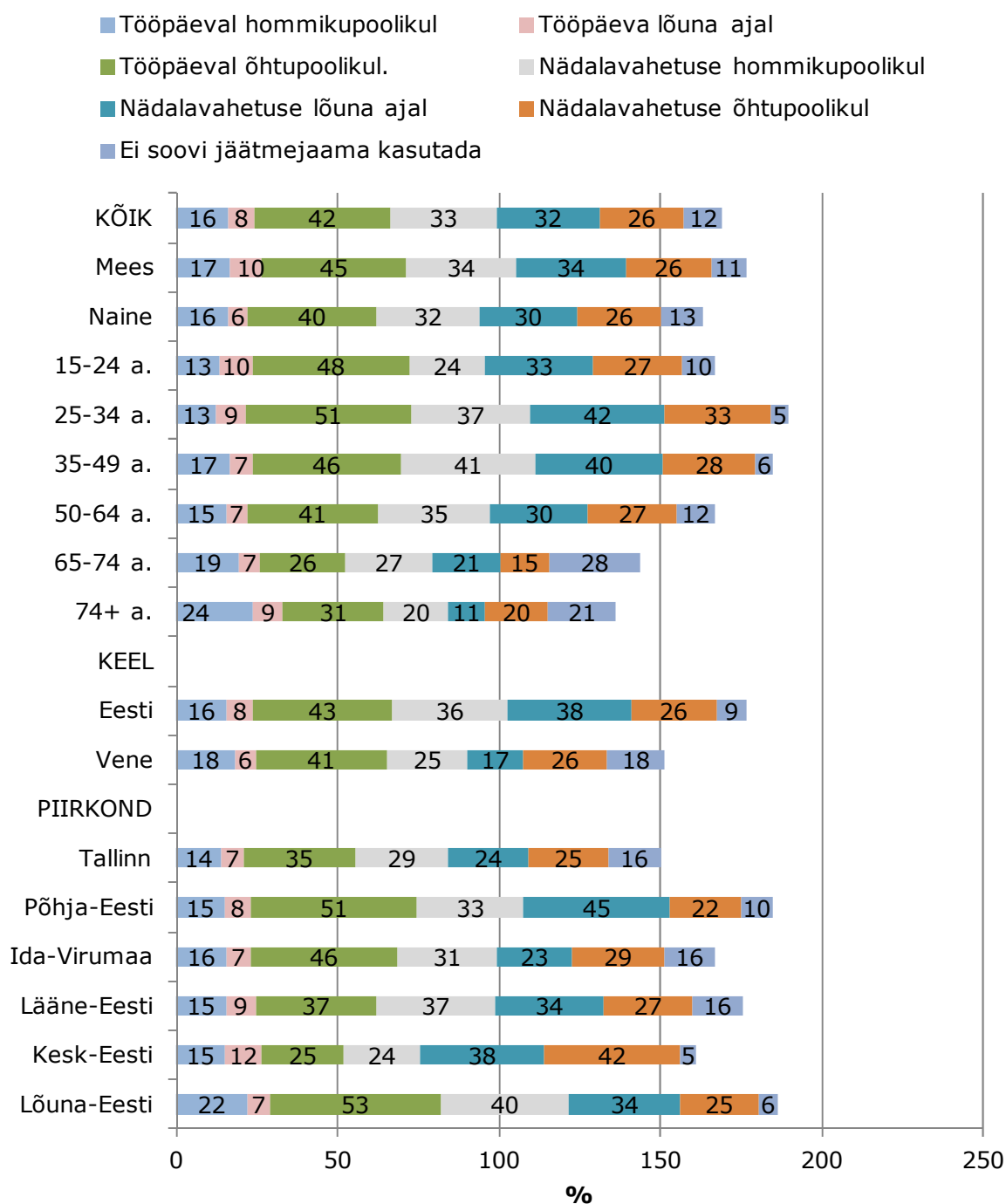
Ida-Virumaal ja Kesk-Eestis eelistavad elanikud muude piirkondadega võrreldes märksa sagedamini seda, et jäätmejaam asuks lähemal kui 10 km. raadiuses (kokku vähemalt 60%).

Joonis 12. Jäätmejaama sobiv kaugus, n=999**5.2 Sobivad ajad jäätmejaama kasutamiseks**

Küsimus: Valige palun kuni kolm teile kõige sobivamat aega jäätmejaama kasutamiseks.

Kõige sobivamaks ajaks osutus tööpäeva õhtupoolik, mida eelistab 42% elanikest. Järgnevad nädalavahetuse hommikupoolik (33%) ja nädalavahetuse lõunane aeg (32%). Pakutud aegadest eelistatakse kõige vähem kasutada jäätmejaama tööpäeva lõunasel ajal. Seega peaksid jäätmejaamad olema avatud kindlasti tööpäevadel õhtupoolikuti ja nädalavahetusel terve päeva. Tööpäeva hommikupoolikul või lõuna ajal on vähestel võimalik jaama kasutada ning selle avatuna hoidmine eraklientide tarbeks on vähemoluline. Loomulikult tuleb arvestada ka nõ äriklientidega, kes kasutavad jäätmejaama seoses tööga ning sel juhul soovivad ilmselt seda teha töö ajal.

Erinevused tastrühmades on välja toodud alloleval joonisel 13.

Joonis 13. Jäätmejaama kasutamiseks sobivamad ajad, n=999

6 Infoallikad ja teavitamine

Küsimus: Millistest allikatest te kõige enam eelistate/eelistaksite otsida infot jäätmete kohta (kuidas ja mida sorteerida ning kuhu neid ära anda)? Märkige kuni kolm vastust.

Ühte kõige populaarsemat infoallikat uuringust ei selgunud - küllalt võrdse sagedusega eelistatakse infot otsida kohalikust omavalitsusest (29%), perioodiliselt kohalikust lehest (29%), jäätmekäitlusettevõttest (26%) ja poe või asula avalikult stendilt (26%). Joonis 14. Kõige vähem otsiksid vastajad infot KOV-i liitudest ja maavalitsusest (5%).

Muude allikate seas nimetati järgmiseid: internet, Google (24 korral), korteriühistu 4, infotelefon/otsiks telefonitsi 4, brošüürit/infolehtelt 3, sõbralt 2, lastelt, taaskasutusorganisatsioonist, ühistu stendilt, prügiveo arvelt.

Naised eelistavad meestest veidi sagedamini infot otsida poe või asula avalikult stendilt. Nooremad vastajagrupid eelistavad teistest sagedamini otsida infot keskkonnaministeeriumist (sh kodulehelt), keskealised kohalikust omavalitsusest ja jäätmekäitlusettevõttest (sh koduleht). Keskkonna- ja jäätmevaldkonna portaale eelistab teistest sagedamini noorim vanuserühm (15-24a.)- 20% ja rühma 35-49a. esindajad (16%).

Kõrgharidusega inimesed otsiksid keskmisest märksa sagedamini infot jäätmekäitlusettevõtetest, kohalikust omavalitsusest, keskkonnaministeeriumist ja valdkonna portaalist.

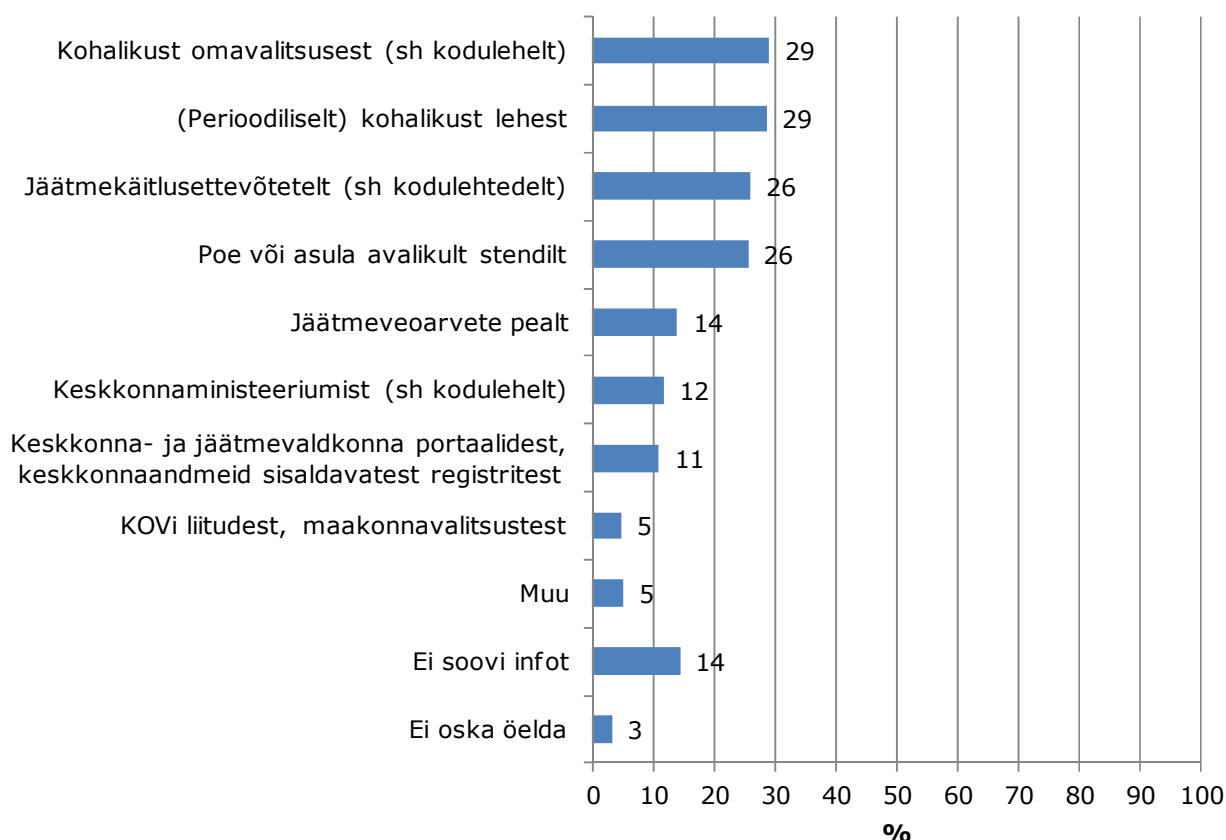
Kohalikust lehest otsiksid infot sagedamini pensionärid – nii otsib seda sealt 40% 65-74-aastastest ja 45% üle 74 -aastastest. Taoline tulemus on ka mõistetav kui pidada silmas asjaolu, et paljudel pensionäridel puudub võimalus ja oskus kasutada internetti (ligi 62% pensionäridest internetti ei kasuta). Samuti selgub, et kohalik ajaleht on infoallikana eelistatud muude piirkondadega võrreldes märksa sagedamini Ida-Virumaal.

Selgub ka, et 14% elanikest jäätmete sorteerimise alast infost üldse huvitatud ei ole ning ei soovi saada infot mitte kusagilt. Pensionäride seas on taolise vastuse andnud keskmisest märksa enam – 23% ning vanuses üle 74a. 25%.

Inimesed, kes on kuulnud või näinud jäätmete sorteerimise alast reklaami, otsiksid infot teistest sagedamini kohalikust omavalitsusest ja ütlevad harvem, et nad infot üldse ei soovi.

Erinevad on siinjuures eestlaste ja mitte-eestlaste eelistused. Eestlased otsiksid infot sagedamini jäätmekäitlusettevõtetest kuid mitte-eestlased otsivad seda eestlastega võrreldes harvem keskkonnaministeeriumist, kohalikust omavalitsusest ja jäätmekäitlusettevõtetest. Neile on kolm peamist infoallikat kohalik ajaleht (30%), poe või asula stend (25%) ja kohalik omavalitsus (23%).

Taoline tulemus näitab, et hetkel ei ole elanike jaoks teadvustatud ühte konkreetset infoallikat, kust kõik vajadusel infot otsiksid. Info on hajutatud mitmete allikate vahel.

Joonis 14. Allikad kust eelistatakse otsida infot jäätmete kohta. N=999

Küsimus: Palun valige kuni kolm teavitamise moodust või kanalit, mida te peamiselt eelistate info saamiseks jäätmete kohta?

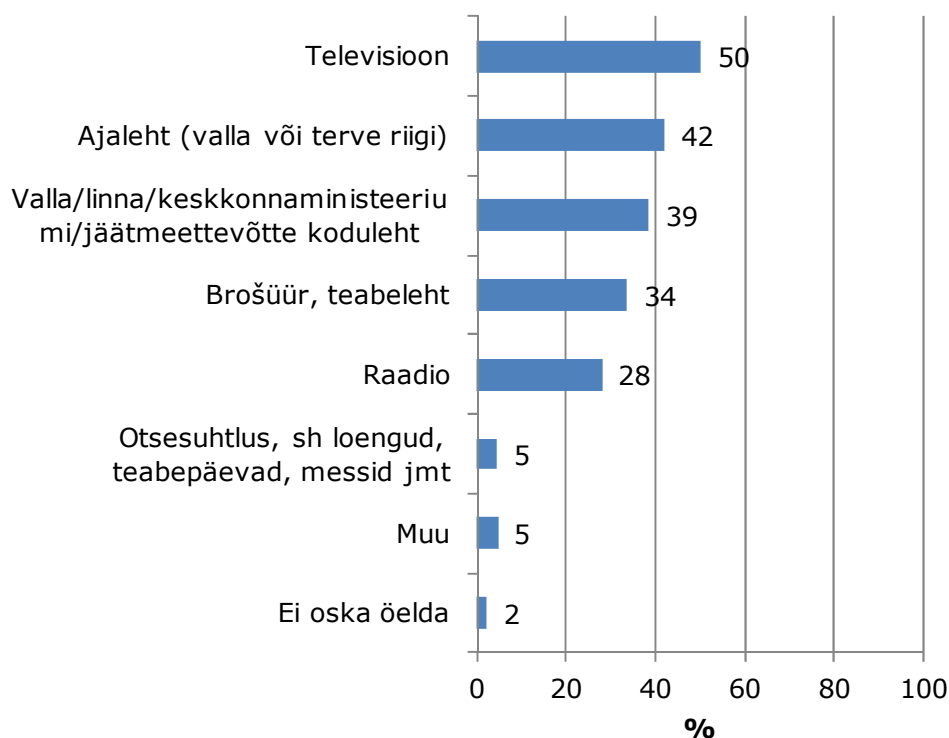
Kolmeks suurimaks eelistuseks info saamisel on televisioon (50%), ajalehed (42%) ja erinevad kodulehed ühiselt (valla, linna, keskkonnaministeeriumi, jäätmeettevõtte) 39%. Joonis 15. Kolmandik vastajatest sooviks infot saada brožüürist või teabelehel. Kõige vähem soovitakse infot saada otsesuhetusena infopäevadelt, loengutelt ja messidelt.

Muude kanalite seas toodi siin välja põhiliselt internetti, paaril korral ka e-maili, eraldi spetsiaalset internetilehekülge, korteriühistut ja sõpru/tuttavaid.

Kõrgharidusega inimesed eelistavad info saamisel kõige sagedamini televisiooni asemel erinevaid kodulehti. Keskmisest vähem eelistavad nad infot saada televisioonist ja raadiost.

Televisiooni eelistavad keskmisest sagedamini mittetöötavad inimesed (66%), raadiot aga pensionärid (44%). Raadiot ja samuti ajalehte eelistavad need vastajad, kes ei kasuta internetti.

Eestikeelse ja venekeelse elanikkonna tulemused siin palju ei erine – vaid erinevatelt kodulehtedelt soovivad mitte-eestlased infot saada veidi harvem (30% vs. 42% eestlastel). Oodatud tulemus on see, et pensionärid ootavad teavitamist erinevate internetilehekülgede kaudu keskmisest harvem ja vanim vanuserühm (74+) ootab seda keskmisest enam ka raadiost ja ajalehtedest.

Joonis 15. Eelistatud infokanalid info saamiseks, n=999**7 Motivaatorid prügi sorteerimisel**

Küsimus: Mis motiveerib/motiveeriks teid oma prügi rohkem sorteerima? Kui olulised on järgmised asjaolud?

Ilmneb, et keskkonna alane teadlikkus on elanikkonna seas küllalt kõrge tasemel – peamiseks motivaatoriks on inimestele keskkonna kaitsmise soov (89%). Joonis 16. Samuti on ka oluline, et pandipakendi eest saab raha tagasi – 84% vastanutest. 66% motiveeriks see, kui sorteeritud jäätmete äraveo hind oleks oluliselt odavam kui sorteerimata jäätmetel. Üle pooltele vastanutest on motivaatoriks ka see, et jäätmete sortimisel tekib vähem prügi ja peab vähem maksma ning samuti oleks ka hea, kui saaks jäätmed seal ära anda, kust need osteti.

Vastakaid arvamusi tekitas aga ettepanek, kui sorteerimist kontrollitaks ja oleksid trahvid selle sortimata jätmise eest. Seda pooldas kokku 46% ning vastu oli 42%, 12% ei osanud vastata.

Muude motivaatoritena toodi välja järgmisi arvamusi ja kommentaare:

- *Et loodus oleks puhas*
- *Peaks huvi tekitamine inimeses-makske raha ,seda kasutatakse ju põletites*
- *Jäätmed taaskasutatakse*
- *Keskkonna puhtus*

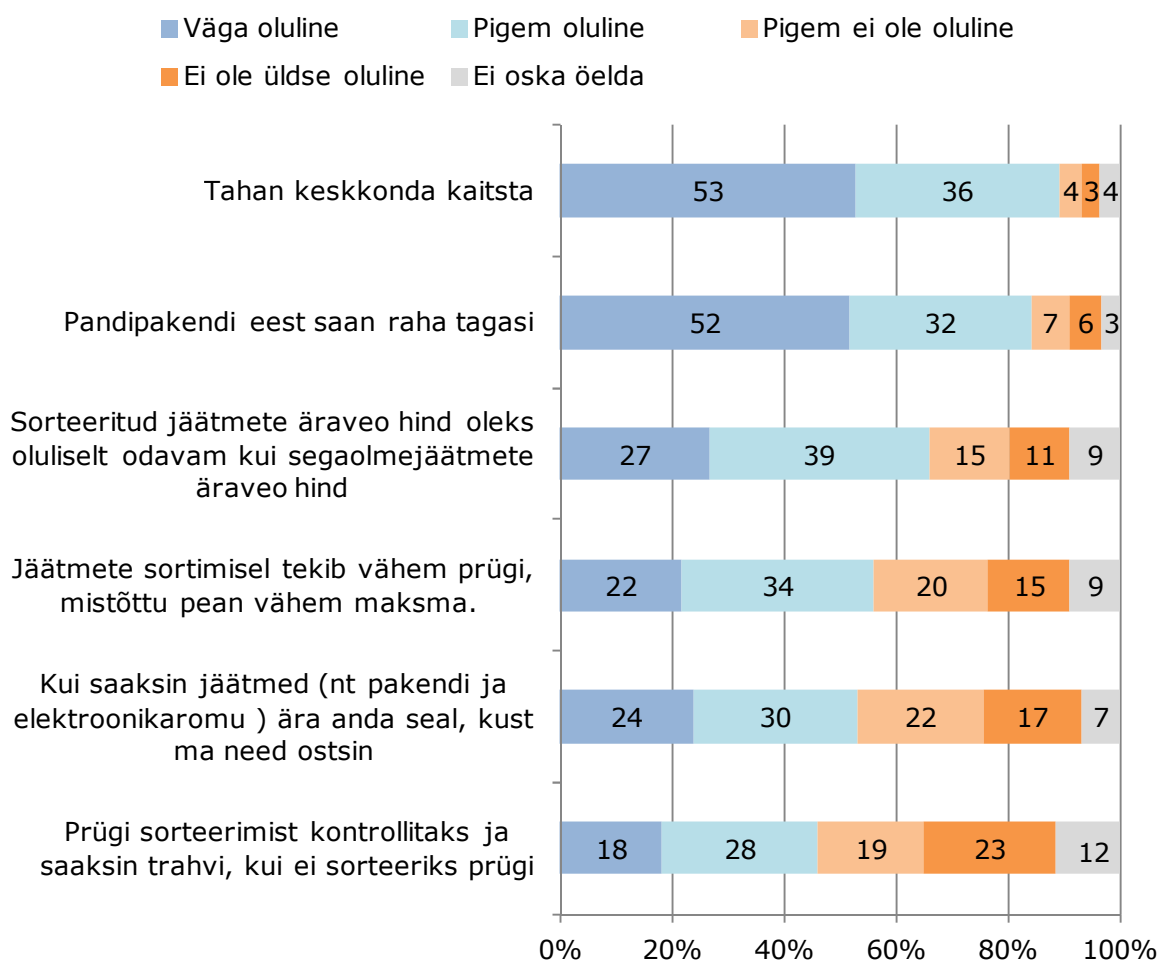
- *Konteinerid võiks olla mugavamas kohas*
- *Korralikult sorteeritud prügi eest peaks hoopis mulle maksma, sest teen jäätmekäitluse firma eest töö ära*
- *Kuhu sorteeritud prügi panna, konteinerid peaksid olema lähemal.*
- *Kui kõik inimesed sorteeriksid*
- *Kui näeksin et prügi ka reaalselt viiakse eraldi ära*
- *Kui oleks kindel veendumus, et sorteeritud prügi ei valata kokku.*
- *Kui seda prügi ei kallataks samasse autosse nagu praegu, mingit kasu nii ju pole*
- *Kui teaks mis jäätmetega edasi juhtub*
- *Kui teaks, et sorteeritud prügi ka kasutataks. Praegu pannakse kõik pärast ikka kokku*
- *Lähedaste mõjutus*
- *Mul ei teki niipalju jäätmeid, et neid sorteerida*
- *Noored ja lapsed õpiksid loodust rohkem hoidma*
- *Olmeprügi tasuta äraandmine*
- *Paber ja klaas ei tohi koos olla.*
- *Raha ei stimuleeri, põhiline on suhtumine*
- *Rohkem infot sorteeritud prügi kohta*
- *Samasse kohta, kus ostan uue, annan ära vana*
- *Sorteerin juba praegu eeskujulikult*
- *Spetsiaalseid kilekotte on vaja*
- *Taaskasutus*
- *Toodaks koju vastavad konteinerid või kotid või vastava prügiauto mis viib*
- *Kõik prügi valatakse ühte masinasse, mis mõtet on seda kõike teha?*

Naistele on keskkonna kaitsmine olulisem motivaator kui meestele (58% vs. 46%). Samuti on keskkonna kaitsmine olulisem kõrgharidusega inimestele (61% vs. 53% keskmiselt) ning neile, kes on näinud jäätmete teemalist reklaami ja ka tallinlastele.

Mitte-eestlastele oleks trahv prügi sorteerimata jätmise eest suuremaks motivaatoriks kui eestlastele (59% vs. 40%).

Naistele on meestest olulisem motivaator see, kui sorteeritud jäätmete äraveo hind oleks oluliselt madalam ning samuti motiveeriks neid mõnevõrra aktiivsemalt tegutsema trahvimine.

Maal, külades on suuremaks motivaatoriks see, et pandipakendi eest saab raha tagasi ning et tekib vähem prügi ja prügivedu tuleb tellida harvem. Samuti oleks maal elavatele vastajatele keskmisest suuremaks motivaatoriks see, kui sorteeritud jäätmete äraveo hind oleks oluliselt odavam kui segaolmejäätmetel ning jäätmete sorteerimata jätmise eest saaks trahvi. Täpsemad tulemused antud küsimuse taustalõigete kohta on toodud tabelites lk. 43-48.

Joonis 16. Motivaatorid prügi sorteerimiseks, n=999**8 Takistused jäätmete sorteerimisel**

Küsimus: Kui olulisteks takistusteks on teile järgmised asjaolud jäätmete või teatud jäätmeliikude sorteerimisel?

Suurimaks takistuseks osutus see, et erinevaid jäätmeliike peab ära andma erinevatesse kohtadesse – 63%. Samas väga oluliseks takistuseks peab seda vaid 27% elanikest. Teisena nimetati sorteerimise ebamugavust (ruumipuudus jms.) 59%. Ligi pooltele elanikest on takistuseks ka see, et konteinerid asuvad kodust liiga kaugel, ei usuta sorteerimise mõttekust, sorteerimine ei mõjuta hetkel jäätmeveo hinda ja avalikke pakendikonteinereid ei ole mugav kasutada. Jäätmejaama lahtiolekuaegade ja infopuuduse üle kurtis suhteliselt vähem inimesi kuid siiski on ka need asjaolud takistuseks ligi 40% elanikest.

Muude takistuste seas nimetati järgmiseid:

- Ajapuudus
- Biokompostreid võiks rohkem olla.
- Elan uksi ja mul ei teki palju jäätmeid
- Kodule lähemal peaks olema
- Konteinerid võiksid mugavamad olla
- Laiskus

- *Laiskus*
- *Mõnede jäätmete äraviimiseks tuleb leida transport, kogumisringe võiks olla rohkem*
- *Praegu saab ära anda jäätmeid Suur-Sõjamäel aga transport sinna on vilets*
- *Kõik prügi visatakse kokku*

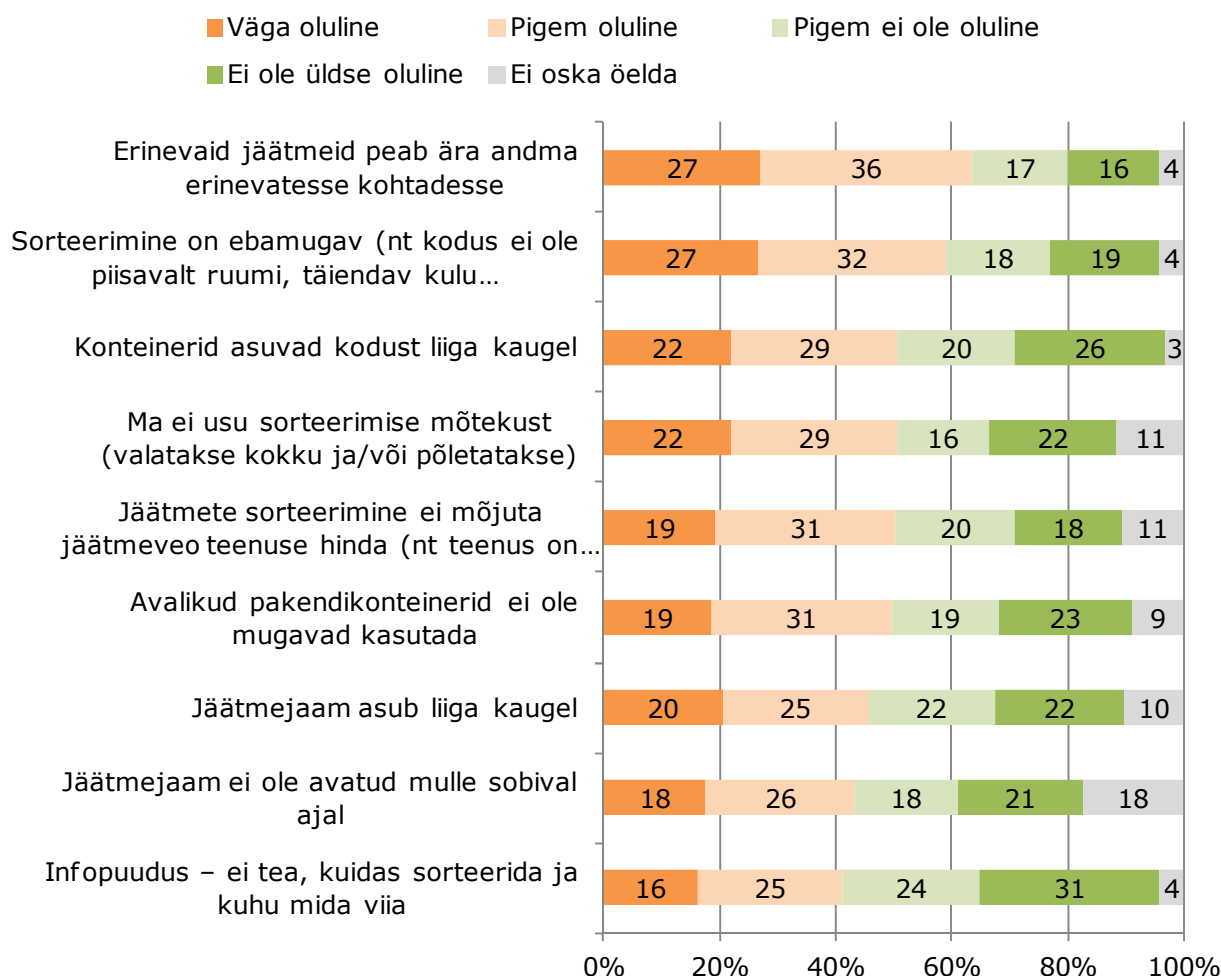
Naistele on meestest mõnevõrra suuremaks takistuseks konteinerite kaugel asukoht. Noorima vanuserühma esindajad tõid keskmisest sagedamini välja samuti konteinerite asukohta kuid lisaks ka seda, et jäätmed tuleb viia erinevatesse kohtadesse. Pensionäride arvamus siin keskmisest tulemusest oluliselt ei erinenud.

Tallinnas on keskmisest suuremaks probleemiks sorteerimise ebamugavus. Põhja Eesti (Harjumaa ja Lääne-Virumaa) elanikud tõid aga keskmisest sagedamini välja avalike konteinerite ebamugavust, seda, et teenuse hind on sama sõltumata sorteerimisest ning et ei usuta sorteerimise mõttekusse.

Ida Virumaa vastajad kurdavad muude piirkondadega võrreldes oluliselt sagedamini infopuudust – nad ei tea, mida sorteerida ja kuhu jäätmeid viia (75%). Samuti nimetasid nad praktiliselt kõiki teisi takistavaid asjaolusid keskmisest sagedamini. Lõuna-Eestis nimetati keskmisest sagedamini takistusena sorteerimise ebamugavust ja Lääne-Eestis selle vähest mõttekust.

Mitte-eestlastele on keskmisest suuremaks takistuseks sorteerimise ebamugavus ja teenuse hinna sõltumatus sorteerimisest. Samuti on nende arvates suuremaks probleemiks konteinerite kaugel asukoht, eri jäätmete viimine erinevatesse kohtadesse ja eriti infopuudus (59%).

Joonis 17. Takistused jäätmete sorteerimisel, n=999

9 Jäätmeteenuse eest tasumine

Küsimus: Kas te olete nõus jäätmeteenuse eest praegusest rohkem maksma, kui...

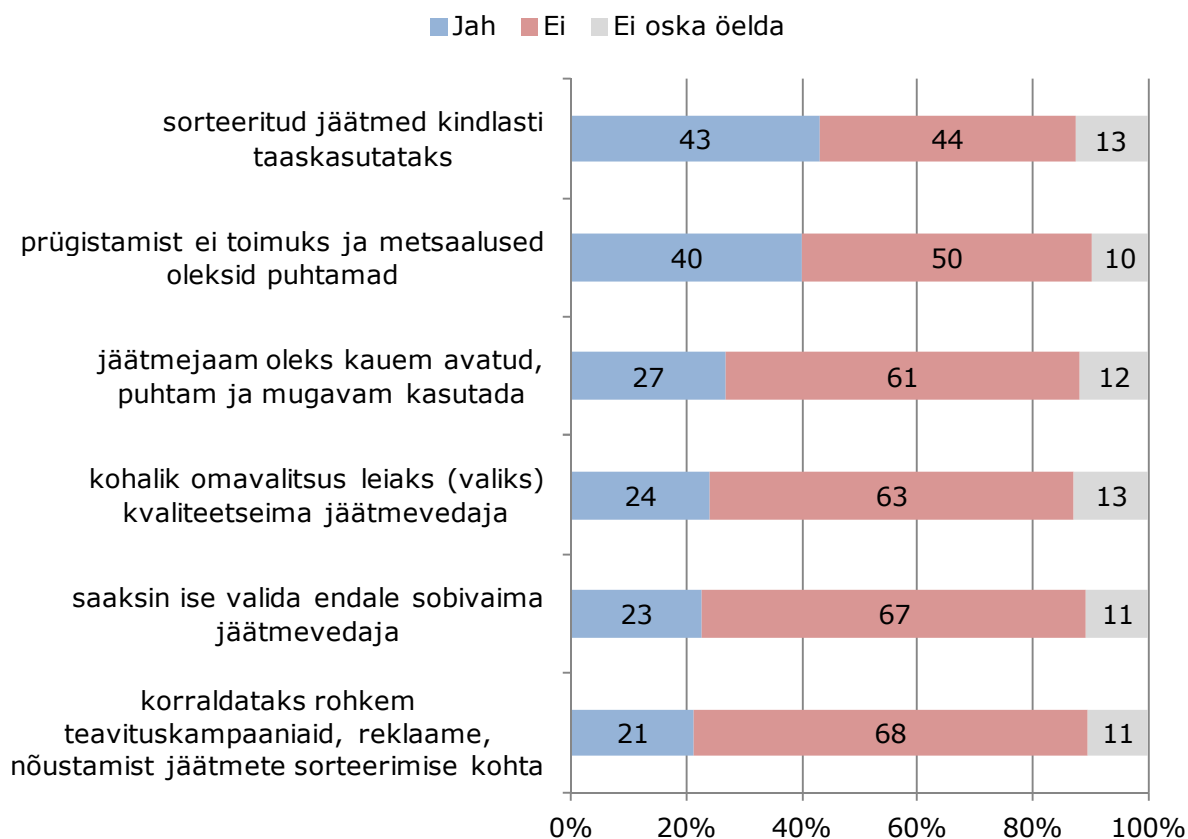
Juhul, kui sorteeritud jäätmed kindlasti taaskasutatakse, oleks nõus jäätmeteenuse eest rohkem maksma 43% ja 40% sel juhul, kui metsaalused oleksid puhtad. Teatud määral on oluline ka see, et jäätmejaam oleks kauem avatud ja mugavam kasutada (27%). Muud nimetatud tegurid oluliselt inimesi jäätmeteenuse eest rohkem maksma ei motiveeriks. Seega võib öelda, et puhas keskkond on elanikele küllaltki olulisel kohal kuid seda siiski vähem kui poolele elanikkonnast.

Meeste ja naiste tulemustes siin olulist vahet ei ilmnenud. Vanuse lõikes on näha, et just inimesed vanuses 25-49.a oleksid valmis teenuse eest rohkem maksma kuid alates vanusest 50a. see soov elanike seas väheneb ning kõige vähem neid, kes soovivad rohkem maksta, on vanuserühmas 74a. ja enam.

Silma paistab, et need, kes on näinud jäätmete alaseid kampaaniaid, on sagedamini nõus teenuse eest rohkem tasuma. Samuti on suhtumine soodsam leibkondades, millel on 3-4 liiget ning alla 18-aastaste lastega peredes.

Piirkonniti on tulemused küllaltki ühtlased kuid selgub, et Ida-Virumaal ollakse keskmisest veidi sagedamini nõus enam maksma kui KOV leiaks kvaliteetseima jäätmevedaja ning korraldataks rohkem teavituskampaaniaid.

Joonis 18. Mis tingimustel ollakse nõus teenuse eest rohkem tasuma, n=999

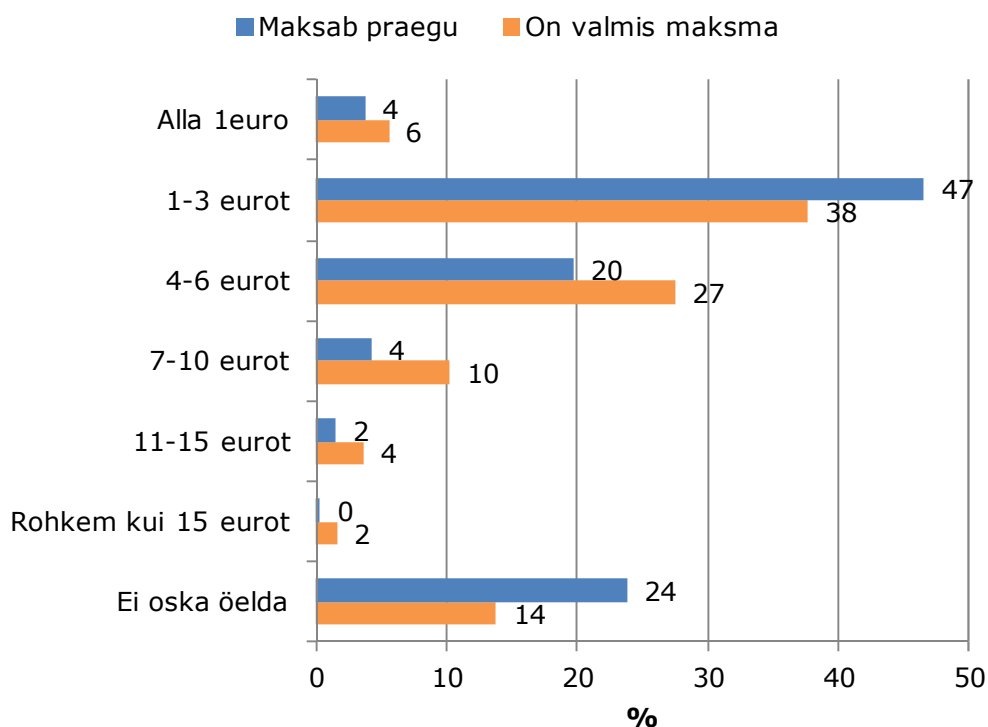
10 Summad, mida makstakse ja ollakse valmis maksma

Küsimused: Kui palju te praegu oma majapidamises maksate ühes kuus prügiveo eest? Mis on maksimaalne hind mida oleksite valmis jäätmeteenuse eest 1 kuus oma majapidamises maksma, kui kogu jäätmehooldusteenus toimuks Teile mugavalt ja metsaalused saaksid prügist puhtamaks?

Tulemused on välja toodud joonisel 19 ja tabelis 1. Suurim osa elanikest maksab praegu teenuse eest 1-3 eurot (47%) ning 4-6 eurot maksab 20%. Põhja-Eestis ja Ida-Virumaal makstakse hetkel mõnevõrra vähem kui muudes piirkondades.

Maksimaalne hind, mida nimetas suurim osa vastanutest, on samuti 1-3 eurot (38%) millele järgneb 4-6 eurot (27%). 7-10 eurot oleks valmis maksma 10% ning üle selle veel 6% vastanutest. Seega võib öelda, et oluliselt rohkem elanikud hetkel prügiveo eest nõus maksma ei ole kuigi looduse hoidmine on nende jaoks küllaltki tähtis.

Joonis 19. Summad mida makstakse ja ollakse valmis maksma. N=999

Tabel 1. Hetkel makstavad summad prügiteenuse eest regiooniti. N=999

	Tallinn	Põhja-Eesti	Ida-Virumaa	Lääne-Eesti	Kesk-Eesti	Lõuna-Eesti
Alla 1euro	3	4	6	5	5	3
1-3 eurot	39	59	29	56	56	49
4-6 eurot	21	12	15	25	25	21
7-10 eurot	4	5	2	5	2	6
11-15 eurot	1	3	1	1	0	3
Rohkem kui 15 eurot	1	0	0	0	0	0
Ei oska öelda	31	17	47	8	13	18